

VIth IPA REGIONAL PUBLIC PROCUREMENT CONFERENCE

KOMUNALNE USLUGE: KAKO SE PRIMJENJUJE DIREKTIVA EU I KAKO FUNKIONIŠE U DRŽAVAMA ČLANICAMA EU

Elizabeth STAVRESKI
elizabethstavreski@hotmail.com

Direktiva o komunalnim uslugama (2004/17)

se primjenjuje na postupke nabavki usluga, robe i radova koje sprovode komunalna preduzeća (odnosno, javni i određeni privatni subjekti koji posluju u sektorima vodoprivrede, energetike, saobraćaja i poštanskih usluga) i koje se odnose na određenu komunalnu djelatnost

Osnovna filozofija

- Komunalna preduzeća koja posluju na osnovu ekskluzivne licence uživaju zakonska ili skoro pa zakonska monopolска ovlašćenja u svojim odabranim područjima komunalne djelatnosti i stoga ih treba regulisati u pogledu svih nabavki koje sprovode. Stoga nisu samo javni subjekti u obavezi da poštuju pravila EU o nabavci robe, usluga i radova, već tu obavezu imaju i privatni subjekti.
- Međutim, postoji stanovište da tamo gdje je tržište liberalizovano i otvoreno za konkureniju više nema potrebe za regulisanjem nabavki bilo u javnom sektoru, bilo kod privatnih komunalnih preduzeća.
- Prepoznavši komercijalniju prirodu tržišta, direktiva je postala fleksibilnija i uopšteno govoreći manje stroga, sa višim graničnim vrijednostima, većim brojem mogućnosti u pogledu toga kad i kako se objavljuju pozivi za dodjelu ugovora, manjom kontrolom nad fazama selekcije i evaluacije i korišćenjem fleksibilnijih mehanizama za kupovinu.

Kontekst javnih komunalnih usluga

- U mnogim državama članicama EU sektor komunalnih usluga je povjeren vladinim organizacijama koje predstavljaju javne subjekte
- U potpunosti privatno (tijela koja nisu javna)
- Kombinovana ekonomija, i javni i privatni subjekti posluju na tržištu

3 Vrste definisanog subjekta

- Ugovorni organi (isto kao u Direktivi o javnom sektorу)
- Javna preduzeća – svako preduzeće nad kojim javni organi posredno ili neposredno ostvaruju dominantan uticaj na osnovu vlasništva ili finansijskog učešća
- Subjekti koji posluju na osnovu specijalnih ili ekskluzivih prava
 - nisu javni organi niti javna preduzeća
 - obavljaju odgovarajuću djelatnost
 - posluju na osnovu specijalnih ili ekskluzivnih prava koja im je dodijelio nadležni organ države članice.

Relevantne aktivnosti

Vodoprivreda – aktivnosti vezi sa snabdijevanjem vodom za piće, uključujući hidrotehnički inžinering, isušivanje zemljišta i prečišćavanje otpadnih voda, ali ne i u vezi sa metodama snabdijevanja flaširanom vodom.

Energetika – uključujući rad fiksne mreže predviđene za povezivanje, proizvodnju, prenos i distribuciju električne energije, gasa ili toplotne energije, kao i snabdijevanje. Takođe uključuje istraživanje za svrhe izvlačenja nafte, gasa, uglja.

Usluge prevoza – željeznica, automatizovani sistemi, tramvaj, trojelbus, autobus i kablovske mreže, iskorišćavanje geografskog područja za aerodrome, morske luke ili luke u unutrašnjosti zemlje, ili druga terminalna oprema prevoznicima u vazdušnom i pomorskom saobraćaju ili unutrašnjoj plovidbi.

Poštanske usluge – pražnjenje, razvrstavanje, usmjeravanje i isporuka pošiljki, kao i upravljanje poštanskom službom i logističke usluge koje pruža poštansko preduzeće.

*** kada subjekat sprovodi aktivnost koja nije „relevantna aktivnost“ onda ugovori nisu predmet Direktive za komunalne usluge

Obuhvaćeni ugovori

- Radovi
- Roba
- Usluge

Gornje vrijednosti 5.000.000 eura za radove i 400.000 eura na robu i usluge i nagradne konkurse za projekte.

Postupci javnih nabavki

- Otvoreni postupak
- Ograničeni postupak
- Pregovarački postupak sa prethodnim pozivom za dostavljanje ponuda

Odredbe o sprovođenju postupaka nabavki su manje detaljne i manje propisuju u odnosu na javni sektor. Na primjer, nema iscrpnih kriterijuma za selekciju po osnovu kvaliteta, vremenski rok za prijem ponuda na osnovu uzajamnih sporazuma.

Opšti principi za obezbjeđivanje jednakog postupanja, transparentnosti i nenarušavanja konkurenčije se još uvijek primjenjuju.

Mehanizmi za kupovinu

- Sistemi kvalifikacije – ekonomski subjekti zainteresovani za dobijanje ugovora za komunalnu uslugu se prijavljuju da budu registrovani kao pružaoci primjenom unaprijed utvrđenih i objavljenih kriterijuma kvalifikacije
- Okvirni sporazumi
- Elektronske aukcije
- Nagradni konkursi za projekte
- Dinamički sistemi kupovine

Izuzeća

- Na osnovu praktičnih razmatranja u vezi sa snabdijevanjem ili stepenom konkurenčije na ovim tržištima, npr. kupovina goriva za proizvodnju energije, kupovina vode radi pružanja usluga vodosnabdijevanja, usluge prevoza autobusom i sektor eksplotacije nafte i gasa
- Združena preduzeća sastavljena iz kompanija sa uzajamnim vlasništvom ili zavisnih kompanija – posmatraju se kao „unutrašnji“ ugovori
- Kupovine za svrhe preprodaje ili ponovnog zapošljavanja
- Direktiva o komunalnim uslugama se ne primjenjuje na ugovore u zemljama van EU

Član 30 Izuzeća

- Član 30 Direktive o komunalnim uslugama obezbjeđuje opšte izuzeće od Direktive o komunalnim uslugama u odnosu na komunalnu djelatnost u državi članici u kojoj se ona obavlja, pod uslovom da je ta konkretna djelatnost „neposredno izložena konkurenciji na tržištima na kojima pristup nije ograničen”.
- Ovo izuzeće je moguće samo ako je Komisija formalnom odlukom potvrdila da su u određenoj državi članici ispunjeni neophodni uslovi konkurentskog tržišta.
- Uobičajena izuzeća obuhvataju proizvodnju i snabdijevanje električnom energijom, istraživanje nafte i gasa i pružanje ekspresnih i kurirskih usluga.

	Liberalizovano tržište i konkurenčija	Liberalizovano tržište Javni subjekti dominantni	Državni monopol	Liberalizovano tržište Privatni subjekti dominantni	Monopol privatnog sektora
Vodoprivreda	Estonija	Austrija Bugarska Njemačka Danska Mađarska Italija Poljska Rumunija Švedska Slovenija	Belgija Kipar Češka Finska Grčka Irska Litvanija Luksemburg Letonija Malta Holandija Portugal	Francuska	Španija Slovačka UK
Energetika	Austrija Njemačka Finska Luksemburg Holandija Švedska UK	Belgija Estonija Francuska Mađarska Irska Italija Litvanija Poljska Rumunija Slovenija	Kipar Češka Malta Slovačka	Bugarska Danska Španija Grčka Portugal	

	Liberalizovano tržište i konkurenčija	Liberalizovano tržište Javni subjekti dominantni	Državni monopol	Liberalizovano tržište Privatni subjekti dominantni	Monopol privatnog sektora
Saobraćaj	Češka Finska Litvanija Malta Portugal Švedska Slovačka UK	Belgija Bugarska Danska Estonija Francuska Mađarska Irska Italija Luksemburg Slovenija Letonija Holandija Poljska Rumunija	Austrija Kipar Njemačka Španija Grčka Portugal		
Poštanske usluge	Litvanija Luksemburg Holandija	Belgija Bugarska Češka Estonija Španija Grčka Mađarska Irska Italija Letonija Portugal Rumunija Švedska Slovenija Slovačka UK	Kipar Njemačka Danska Finska Francuska Poljska		Malta

Poštanske usluge

- Poštanske usluge koje su nedavno liberalizovane i pomno se prate kako bi se obezbjedile koristi od otvaranja tržišta, uključujući legitimne ciljeve u javnom interesu, nisu pod pritiskom praksi vlada i kompanija koje narušavaju konkurenčiju.
- Novi okvir za Usluge od opšteg ekonomskog interesa – UOEI, ukratko – koji je stupio na snagu 31. januara omogućava Komisiji da aktivnije promoviše efikasnost i kvalitet određenih javnih usluga, uključujući poštanske usluge, i da ojača konkurenčiju u industriji.
- U januaru je Komisija odbila predlog da UPS preuzme TNT Express. Planirani aranžman bi, između ostalog, smanjio broj kompanija koje kontrolišu pan-evropske mreže transporta paketa sa četiri na tri.
- Mnoge evropske kompanije koriste usluge ekspresnog dostavljanja paketa kao dio svojih logističkih lanaca, odnosno za prekogranične isporuke. Stoga je bitno da cijene ovih usluga ostanu obuzdane snažnom konkurenčijom.

Energetika

- Tržište energetike je ostvarilo značajan napredak u proteklim godinama istinske konkurenциje i uvoza i izvoza električne energije, iako u značajno ograničenim količinama, u Zapadnoj Evropi.
- Većinu nacionalnih električnih mreža i proizvođača električne energije kontroliše država
- Prekogranična trgovina gasom i električnom energijom je sada uobičajena u zemljama kao što su Njemačka, Švedska, Francuska, Italija, Švajcarska, Norveška, Holandija, Ujedinjeno Kraljevstvo, Španija
- Prava konkurentnost na tržištima Srednje i Istočne Evrope još uvijek nije realnost
- Kretanje ka zajedničkom tržištu električne energije i kretanje ka super-mreži je ključni prioritet EU.

- Regulacija izuzetno kompleksna i razlikuje se od zemlje do zemlje
- Regulatori sve više postaju zahtjevni u pogledu rješavanja bojazni potrošača i povećanja cijena
- Komunalna preduzeća vide značajne šanse u pogledu
 - Povećanja tražnje za energijom na tržištima u razvoju
 - Pripajanja ili udruživanja radi stvaranja novih mogućnosti
 - Rasta na tržištima energetike i pomoćnih usluga
- **Rizici uključuju upitanje politike i promjenjivost tržišta.**
- Porast u pogledu okvirnih sporazuma i ugovora za projekte energetske učinkovitosti gdje komunalno preduzeće ostvaruje kapitalno ulaganje koje se isplati u smislu ušteda proisteklih iz ulaganja npr. instaliranje uličnih svjetiljki koje štede energiju
- Povećanje globalizacije kapitalnog ulaganja umanjuje relevantnost nacionalnog u pogledu vlasništva nad komunalnim preduzećima. U Ujedinjenom Kraljevstvu, 40% infrastrukture u sektorima energetike, vodoprivrede, saobraćaja i komunikacija je u vlasništvu stranih investitora.